SEKİZİNCİ SAYI　　AYLIK DERGİ　　YÜZ KURUŞTUR

YENİ GERÇEK

Her [illegible] düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir [illegible] söz, yazı, resim [illegible] veya başka [illegible] tek başına veya toplu olarak açıklıyabilir ve [illegible]

BİR DÜNYA ŞAİRİ İNSANA VURGUN BİR YAZICI

> «Mercan Usta'nın boyacı sandığı durmadan bir yeniden doğmanın mehtabıdır.»
>
> Sait FAİK

AFŞAR TİMUÇİN

Sait Faik şairdir, bir hikâyeci şairdir. Gerçekçi, toplumsal -gerçekçi bir şairdir, toplumsal- gerçekçi olmaktan öteye bir evrensel-gerçekçi şairdir. Hikâyelerinden şiiri kaldırın, güzel bir hiç kalır geriye. Ne diri diri olaylar, ne uzun uzun meraklandırmalar, ne iyice çatılmış bir konu ne ince ince işlenmiş bir anlatım. Sait Faik şairliğiyle hikâyecidir; bir şiir-hikâye türü üstünde başarılı olmuş bir yaratıcıdır. Onun yazdıklarını, örneğin Fransız şiirinin insana baygınlıklar veren prose'larıyla karıştırmamalı. Onlar ne kadar yapmaysalar, Sait Faik'te görülen şiir o kadar doğaldır. Onun yazdıkları şiir olduğu kadar da hikâyedir. Alışılagelmiş hikâye anlayışının iskeletini dağıtmış, onun olaylardan iskeletini atıp yerine şiirden bir dirilik koymuştur. Hikâyeleri şiirle dik duruyor. Hikâyenin o bilgiç, kendini beğenmiş davranışı yok onda artık. Katıksız şiir var. Alışılagelmiş hikâye anlayışı kilometrelerce meraklandırır kişiyi, sonra da onu gizliliğin çözülmesiyle ortaya çıkan boşluğa bırakıverir. Alışılagelmiş hikâye anlayışının büyük örneklerini severek okurken, hep bu bağımın elinde kalırız. Sait Faik hikâyesi, izlenimden izlenime, olay parçalarından olay parçalarına, sezgiden sezgiye, düşünceden düşünceye hiç korkmadan geçmelerle kurulmuştur. Temel yapıyı olay parçaları kurar ama. Bu olay parçalarının kurduğu uyum, gerçeklerin görünüşleri arasında insana özgü anlamı yakalamaya adanmıştır. Bu anlam yargıyla konur ortaya, yargı yalın değil, şiirseldir. Alışılagelmiş hikâye anlayışında hikâyecinin ikide bir öne sürdüğü yargıların, gerçek avına çıkmış yargıların, «yaşam demek bir gün ölünecek olmak demektir» gibi bilmiş yargıların yerini onun hikâyelerinde bir şair bakışı almıştır, şair yargılayıcılığı almıştır.

Sait Faik hikâyeciliğinin gerçekçiliği, onun gerçek görünümlü olaylar, yani olasılıklar üstüne kurulmuş olmasından değil, insanda, insanın temel yapısında varolanı bulup çıkarmasından gelir. Gerçekcilik, olması gerekeni, yaşayan anlamda arayan tutum değil midir? Sanatın bir bilgi alanı olup olmadığı, bilgi alanıysa ne çeşitten bilgi alanı olduğu üstüne çocukca görüşlerin ortaya konduğu şu günlerde, her algının zorunlu olarak bilgiye dönüştüğü, her yargının zorunlu olarak bir bilgi etkeni olduğu gerçeğini anlatmaya kalkmak yerine, bu görüş sahiplerini Sait Faik'in şiirini duymaya zorlamak elde olsa iyi olurdu. Sait Faik, şiirinin alanını iyi belirlemiş, onun dunyamızdaki yerini iyi çizmiştir. Onun alanında bilgi, matematik-lojik ya da kavramsal değil ama deyişleri kullanan bir dille ortaya konur. Onun alanında bilgi, olgular arası kesinliği adlandırmak ya da düşünce olguları arasında değişmezi yakalamak isteği üstüne değil, bütün insan dünyasında değişmez olan görünüşler, anlamlar üstüne oturtulmuş bir bilgidir. Onun alanında bilgi, doğa ve insan olgularında ölçülebilir olanı değil, bütün insanda yaşayanı bulup çıkarmaya bakar. Onun alanında bilgi Varlık'ı dış kesinlikleriyle açma ya da Varlık'ı bütünlüğü içinde düşüncede temellendirme değil, Varlık karşısında insanı saptama yönelişiyle elde edilir. Onun alanında bilgi, nesnel-niceliksel ya da kavramsal değil, öznel-niteliksel bilgidir. Onun alanında bilgi, nesneli nesnel olarak ya da nesnel ve özneli kavramsal olarak değil, nesneli öznel olarak ele geçirmekle edinilmiş bilgidir. Onun şairlik alanında bilgi, şiirin bilgisidir.

İnsan gerçeğini bir evrensel genişlikte ele almak gerekiyor. Evrensele yönelen şiir temeldeki bütünsel anlamı dışlaştırmaya yönelir. Yerele yönelen şiir, ya da ancak yerele kadar uzanmaya gücü yeten şiir bütün insanı kavrayamayacak, bütün insan üstüne yanılabilecektir. Evrensele uzanmayı başarmak, çeşitli dillere çevrilmek demek olmuyor her zaman. Evrensele uzanmayı başarmak, Sait Faik'te olduğu gibi bütün insana uzanıp onda var olanı ortaya çıkarabilmek demektir. Sait Faik toplum-

(Devamı Sayfa 8 de)

SAİT FAİK
1906 - 1954

KAYIP ARANIYOR —MU—

ÖMÜR CANDAS

Son yıllarda, ortalıktan sessizce, ama, her geçen gün kendini iyiden iyiye duyurarak çekilip giden birşey var. Her çağın kendine özgü **mit**'ini yakalamağa çalışan sanatçının, ülkemizde duralayış içinde olduğu bir gerçek bugün. R. Garaudy'nin deyişiyle «Eksik olanın bilinciyle, doğanın ve toplumun henüz dizginlenmemiş kesimlerinde yapılacak şeylerin bilincinin somut ve öznelleştirilmiş bir biçimde dile getirilmesi»nin (1) coşkunluktan uzak bir bekleyiş içinde susup kalmasının bir nedeni olmalı.

1960 dan bu yana, ülkemizdeki gelişim, özellikle aydın çevreleri kitle halinde ekonomik çözümler aramağa siyasa alanına çekti kaçınılmaz olarak. Daha doğal bir sonuç olabilir mi bundan? Sanatçılarımızı da böylesi girişimlerin uzağında düşünmek, doğrusu ya, ülkeminde bugüne kadar taşıdıkları işlevin dışına atmak olur onları. (Bir toplumun altyapısında gerekli dönüşümler olmadan, insanlar arasındaki her türlü üstyapı ilişkilerinin değişmesini beklemek, bugün kimsenin bağlanacağı bir yöntem değil. Ama bu demek, altyapı ilişkilerinin üstyapıdan büsbütün bağımsız birtakım değişikliklere uğratılabileceği demek de değildir. Bu ikisi arasındaki bağıntıları mekanik bir ilişkiye indirgemek, en başından sosyalist eylemi diyalektik bir düşünce tabanından yalıtmak olur.

Düşün alanımızın yeni yeni boy atmağa başlıyan fidanını yetiştirirken onu, birtakım kişisel tutkularımızdan da korumak gerekiyor. Sanat alanımızın bugünkü durgunluğuna bakarken bize tedirginlik veren, kendilerini devrim içinde belirlemiş çoğu sanatçılarımızın, bu altyapı değişimi konusuna bağlanışlarında hâlâ 1960 öncesi koşullarını varsaymalarıdır belki de. Bizim aşırı kuşkuculuğumuz gibi gelse de, aydın çevrelerde gittikçe yayılan bir eğilim, bu konularda önemle durmamızı gerektiriyor.

Yazdıklarının bütünü yeniden basılan iki hikayecimiz, devrimci aydınlarımız arasında henüz yanlı örnekleri görümediyse de pek sığ bir düzeyde, bağnazca yargılanıyorlar: Sabahattin Ali ve Sait Faik. Hemen hemen aynı devrenin yazarları olmaları, onları birbirleriyle kıyaslamak için haklı bir neden olsa da, devrimcilik adına yargılarken dayanılan ilkelerin yanlış olması varılan yargıyı haklı kılmaya yeterli olmuyor. Bir yapıtın devrimci bir nitelik taşıması özellikle bugün, ülkemizde, bir zorunluluktur elbet. Bu toplumsal yapı karşısında yazarın yükümü, kaçınılmaz olarak devrimci bir niteliğe bürüyor onu. Ama çoğunlukla yargılama yönteminde bir sapma oluyor: Yazar **siyasal bir örgüt** değildir. Devrimciliği her zaman gerçekçilikle birleştirmek gerekiyor. Gerçi zaman zaman yazarın böyle, siyasal örgüte benber bir görev yüklendiği de olmaz değil. Ama bunu genelleştirmek yanlış sonuçlara götürür bizi. aKldı ki, Sabahattin Ali'nin devrimci yanının, onu, siyasal eylemlere katılmaya götürmesi, ortaya koyduğu yapıtların niteliğine nasıl doğrudan doğruya bir katkıda bulunabileceği düşünülemezse, Sait Faik'in de baskılar karşısında büyük bir direnme gücü gösterememesi, yazdıklarının değerini doğrudan doğruya düşüremez. Bu kişilik ayrımları, olsa olsa, dolaylı olarak, iki ayrı hikayeci çıkarır karşımıza.

Sonu ikinci Sayfada

KAYIP ARANIYOR —MU—

ÖMÜR CANDAS

Bir yazarı anlamaya çalışırken, onun içinde yaşadığı **koşulları ve sınıfsal** durumunu büsbütün hiçe sayamayız elbet. Sait Faik'de de bu duyurur kendini. Ama bu koşulların iiy ya da kötü oluşunu bir sanatçının yaratıcılığının temel çizgisi sanmak da büyük yanılgı olur. Çünkü, söz konusu olan bu koşulların doğrulanması değildir hiçbir zaman. Yazar büsbütün de bunlardan bağımsız olmadan, gerçekler peşinde, insansal durumların en yalın çizgilerini yakaladıkça önem kazanır. Yaşamanın aşkın gerçekliği içinde belgeledikçe kültür alanının bir parçası olmaya, gelecekte de yaşamaya hak kazanır.

Sait Faik'in yazın alanımızda böylesine sağlam bir yer edinmesini, onun, kendi serüveninin çizgisinde yaşarken, insansal ilişkileri bütün karmaşıklığı içinde yakalayışındaki açıklıkta ve kesinlikte aramalı.

Yazdıklarına büyük bir ustalıkla geçirdiği, kendindeki gerilimi doğuran çelişkiler, hiçbir zaman bir kurtuluşu yakalamasını bağışlamazlar ona. Sait Faik'i asıl büyük kılan da, bu çelişkiler içinde yaşarken, uyanık kalma yolundaki insanüstü çabası değil mi zaten? İçinde yaşadığı toplumun, kendisi için **imkânsız** durumunu saptayıp, sıçramalar **yapmadan, bu** yerdeki direnişini; çoğunlukla umuttan yoksun, düş kuran, ama kurduğu düşlerin bile boşunalığını bilen bir kafanın, yürekle omuz omuza giriştiği bu direnmeyi küçümsemek kimin elinden gelir? Onun çizdiği dünyayı bir sonsuza açık bırakan da bu gözüpekliğidir işte.

Yapıtlarında, çevresini istediği kadar öznel bir açıdan yorumlamış olsun, gerçeküstü düşler anlatsın, yaşadığımız dünyanın, yaşadığımız toplumun yine de en gerçekçi görünümünü buluruz onda. Çünkü durmadan gerçekçi olmak zorundadır Sait Faik: Yaşamasının anlamı uyanık kalmaktadır. Metafiziği, hiçbir bağlanmuşlara götürür bizi. Kaldı ki, Sabadır, ne olursa olsun unutmaz bunu.

Onun yaşantısının hikâyesi, bir **mutluluğu arayış**'ın hikâyesidir. «Fena bir yerinden koptuğu doğru»dur. Bu durumunu aşmak için ne umutsuzdur ama, ne de bir ülküye bağlanacak kadar umutlu. Kitleler adına konuşmayı hiç denemez. ÇÇünkü topluma yabancılaşması, kendini hiçbir sınıf içine yerleştiremeyecek kadar derin ve köklüdür. Bu yüzden de sonuna kadar aşamaz kendini. Kendine döner köprüler aramağa koyulur. Önünde çözülmesi gereken sorun kendisidir ve hiç de güvenli değildir bu konuda. İçinde yüzdüğü çelişkilerin gerilimiyle tedirgin ve kendinden kuşkulu, dönelir durur.

Metafizik bir kurtuluş da beklemez Sait Faik. Tersine, içinde bocaladığı metafiziği aşmağa çalışır. Kopmaya değil, bağlanmaya kanıtlar arar. Bizim için yeni olan yönü de işte burasıdır: Ülkücü bir bağlanışa karşı direnir. Gerçeklik düzeyinde ve tavizsiz dayanaklar arar kendine. Burjuva sınıfına değil, proleteryaya yakın olduğunu duyar. Ama bu sınıfla da büsbütün bir uyum kurulamaz aralarında. Ya kendisinden gelen birşeydir bu, ya da proleteryanın gerçek kimliğini kazanamamış bir düzeyde olmasından. Çünkü Sait Faik, bir devrimi yükümlenmiş bir yazar değildir, Toplumdan önce kendi yabancılaşmasını tanımıştır. Bu yüzden de güvensizliği başkalarına olduğu kadar, daha da çok kendinedir. Dürüstlüğüne, cömertliğine değil ama, yarasının onulmazlığına. Bir bakıma tanrıtanımaz varoluşçulara yaklaşan dünya görüşünü yaygınlaştırıp bir yönteme bağlamayı denemez. Bu aşamada durur, Sancısını tek başına sırtlayıp iklimini aramaya çıkar.

Yaşamı boyunca sürüp giden arayışı, kendine karşı her zamana dürüst olmasını gerektirmiş, bilincini de bu yolda uyanık tutmayı başarmıştır ama ,aradığının tanımlanmaya gelmez niteliği ve yöntemsizliği yüzünden, tam sonuca ulaşır gibi olduğu yerde, karşısına çıkan yeni bir yenilgiden başka şey değildir. Olmadığını bildiği şeyi «mutluluğu» ararken, ikide bir gider, proleterya denen yoksul sınıfın kapısını çalar. Burada bulacağına kesin inancından değil: Kimi zaman yalnızca bir böcek sesinin, kimi zaman bir çocuk bakışının birdenbire uyandırdığı **umut**'u kirletmeden, kendini kandırabileceği bir ortam olabileceği için. Ama sürgit kalamaz orada da. Burjuva sınıfının, bunca tiksindiği bozupmuş tutkuları ikide bir burada da çıkar karşısına. Herşeye karşın aramağa tutkundur Sait Faik. Yaşamının anlamını arar gibi arar mutluluğu. Ve bunu da kendisiyle toplum arasındaki uyumda yakalayabileceğini bildiği için, umutları tükendikçe çekildiği adasından, yine çıkar, vurur yollara.

Roman olarak istendiği kadar önemsenmemiş olsun, **Kayıp Aranıyor** belki de en önemli yapıtıdır Sait Faik'in. Yaşamının ve arayışının en belirgin çizgilerini buluruz burada onun. Anlatımının daha önceki hikayelerinde olduğu gibi büyük bir şiir tadı vermemesi, okurlar gözünde bu küçük kitabı ilgi çekici kılmadıysa da, onu yeniden ele almak, Sait Faik'i anlamak için bir zorunluluk oluyor. Son bölümünde yer alan Ayşe-Nevin'in mektubu, bu bakımdan oldukça kesin bir açıklık taşımaktadır:

«İşte bugüne kadar peşinde koştuğum «saadet» kelimesi de bunlardan biri hem de bana izahı en mübrem gelenı idi. Hikâyeler, romanlar, şiirler, saadeti aramam, hatta aramadan bulmam lâzım geldiğini âdeta talim ediyorlardı. Arada bu kelimenin zevkten, dünya nimetlerinden, insan tabiatının bir özgürürlüğünden ibaret olduğunu söyleyen kitaplar da vardı. Bir üçüncü izah da böyle bir kelimenin birçok kelimeler gibi uydurma bir kelime olduğunu, yaşamanın onunla, uydurma bir kelime olduğu için, hiçbir ilgisi bulunmadığını, onsuz da başı sonu olmayan bir dünya içinde riyâsız ve kıymetsiz, hiç olmazsa aldatılmış olmadan yaşanabileceğini söyleyenler de vardı.

Bu üçüncü kısım kitapları daha çok beğendim. Beğendim ama birinci kısımdakilerini, denemek daha bir kolayıma geldi. Belki de böyle birşey vardı, İkinci ve üçüncü anlamlı kitapların bir de denemeye dayanmadıklarını, denemeye dayananlarının hususî yaradılışlı bir takım insanlara bir huzur sağladıklarını sandım. Meselâ A. Gide bunlardan biriydi. «Saadet, saadet» diye koşup da arzuya ve aşka pek benzer bir jouissance'e kadar gittiğini, bir Arap çocuğunun kara gözünde, çölün güneşinde meselesini hallettiğini müşahade ettik.

Bu oldukça hususi bir hal çaresi olarak kaldı. Hem de neler bahasına kazanılmış, mağlubiyetin acılarıyla dolu, bir zaferdi. Belki de bu insanın değil, sanatkârın zaferi idi. Herkes böyle olamazdı. İnsanlar ilk fırsatta istihkarla insanın bu çeşidini kendilerinden ayırıverirlerdi.

Üçüncü anlamı savunan kitaplarsa daha mâkûldüler. Saadetin olup olmamasının ne önemi vardı? Varsa insanoğlu ne kazanırdı. Yoksa ne kaybederdi. Hem o kadar tecrübe edilmiş bir şeydi ki... Saadet yuvası kuranların kendine kapanıp, kendine yontan yaşayışlarının sonu da bir boşluğa gelip dayanmıyor muydu? Saadet kelimesi yalan olmaktan geçtim bir bakıma zararlıydı da, Arzu, «joie» hiç olmazsa insanlar arasında esen bir rüzgâr, muvakkat olduğu için boş bir bağ, bir birleşme, bir kendine yontmadan, yahut da kendine ve başkasına yonta yonta bir birlik yaratıyordu, Bunların da fazla bir kıymetleri yoktu ama sağlam malzeme idiler. Müthiş akıntının kenarında tutunacak, boşluğa sürüklenmekten bir müddet daha sizi alıkoyacak, umut verecek tutunacak ağaç kökleri gibiydiler. Bir kere başlangıcını ve sonunu boşluk farzettiğimiz ve böyle olduğu şüphesiz bir hayat telâkkisi kabul edelim. Bakın o zaman saadeti düşünür müyüz? Ama arzu, ama aşk, ama yiyip içmemizin damarlarımıza ve guddelerimize doldurdukları kudret boşalması olan tatmin edilme derhal anlamını duyuracak ve olmayan saadetin yerine iki boşluğun arasındaki hayat denilen madde oyununun devamı için ne güzel, ne bilinmez şeyler icadedecektik. İkinci ve üçüncü saadet anlamlı telâkkileri birbirine katarak bir sentez yapmağa çalıştım. Beceremedim. Beceremeyince işin kolayına kaçtım. Okur, yazar, düşünür bir şekilde saadeti aramağa kalktım.» (2)

III.

Kimi yazarda sözcükler, alabildiğine saydam ve geçirgendirler. Kullanıldıkları yerde, görevleri bir nesneyi, bir oluşu katkısız yansıtmaktır. Oysa Sait Faik'de nesneler de, oluşlar da, kendi başlarına taşıdıkları anlamın dışında, umudu da umutsuzluğu da beraberlerinde taşıdıkları için, buna bir hazırlanış oldukları için. Sözcükler saydamlığını yitiriz. Çünkü yaşamın içinde bağıl bir değerleri vardır her zaman.

Sait Faik durur dinler herşeyi, anlam vermeğe, yaşamasında bir yere yerleştirmeğe, kendinde dengeye varamamış mutluluk **düşlerinden artakalanlarla** bir yorum vermeğe çalışır. Nesneler bir süre için insanların yaşamına, insansal bir yaratık gibi katılır, duygulandırırken kendileri de duygulanırlar. Sonra yeniden yerlerini almak isteseler de alamazlar artık, bir rüzgarın, bir ateşin içinde dalgalanır dururlar. Büsbütün bir gerçeküstüne geçiş değildir bu ama. Gerçeküstü temelli hikâyelerinde bile gerçekten kopmadığımızı, yalnızca gerçeğin zorlandığını ve bu gerilim altında dünyanın, bir günyalımı ardında titrer gibi değişik bir görünüm aldığını biliriz. Sait Faik burada en büyük gücünü gösterir bize: Bir şairle karşı karşıya olduğumuzu hemen anlarız.

Onda herşey, ağaçlar, böcek sesleri, balıkçılar ve özellikle İstanbul şehri, bir umudu somutlaştıracak öğeler olarak, her seferinde yeniden, aralıksız harmanlanır durur. Bu yüzden de **tipik olanı** değil **yerli olanı** yakalamayı bilir. Başlangıcı ve sonu zorunluksuz bir dünyada, insana dayanma gücü verecek, ayağını toprağa hakkıyla basmasını sağlayacak kanıtları arar durur, kendine rahatça soluk alabileceği bir gökyüzü çizmeğe çaba-

lar. Ama sonuna kadar hikâyeci kalmasının, yazdığı romanların bile hikâye sınırlarını aşamayışının nedeni belki de budur: Hiçbir dayanak, pekiştirir gibi olduğu hiçbir umut, uzun zaman dayanamaz onun o, kuşkucu, köklerini yitirmiş, yöntemsiz düşüncesi karşısında.

Yine de hiçbir yenilgi yıldırmaz gözünü Sait Faik'in. Hiçbir başarı da doyurmaz. En güvendiği kişiler bile, bir süre sonra aldatır onu (3). Yıkıntılar arasında kalır. Kimi zaman, mutluluğu, en yalın içgüdülerin doyurulmasında aradığı sıralar, bırakır, kendini, kötülerle birlik olur, onlarda arar yaşamın güzelliğini. Bir bakıma bu yoldan, toplumun yerleşik ahlâk yargılarına karşı gelir, yeni bir ahlâk kavramı getirmeğe, kendini buna bağlamağa çalışır, ama, bu da sürmez, kendi kendine başkaldırır yeniden Yaşamı, yalnızca birtakım salgıların etkileriyle yürütmeyi göze alamaz, sürgit beceremez bunu. Ondaki **insan tabiatı dayan**amaz bu düzene. Bırakır herşeyi, her zamanki gibi yeni bir yol aramaya koyulur. Bu çelişkiler içinde yaşayıp gelirken unutulmaz izlenimler yakalar hep Sait Faik. Umutla umutsuzluk arasında, en büyük umutsuzlardan biri olarak, ama kendini umutsuzluk Afyonuna bile kaptırmadan direnen bir düşünce kendi durumundaki insanın en katıksız görünümünü verir. Yalnız kendisinin değil, çevresinde yaşayan kişilerin de içinde yüzdüğü çelişkiler, onlara dizginlenmez bir girişim gücü verir, her zaman canlı ve ayakta tutar onları. Eşyalara bile sıçrar, bulaşır bu güç, canlı bir nitelik verir onlara da, bir ışığı yansıtmakla kalmazlar çoğu zaman, ışık veren kaynaklar olurlar. İşte Sait Faik'i de büyük yazarlar arasına sokan, böylesi bir dünyayı, çizebilmesindeki başarıdır.

Anlatımının bütün gelişgüzel görünüşüne karşın, yazdıklarının üzerinde titizlikle durur, düzeltir, daha yetkin bir biçim vermeğe çalışır. Kimi zaman sözcükleri yanlış da yazsa, onların bir araya gelişlerini, ortaya çıkacak görüntüyü ustaca düzenler. Çoğu zaman hikâyelerinin bir şiir tadı bırakması, sözcüklerin, görüntüleri oluştururken, yalnızca, nesneleri donuk donuk yansıtan öğeler olmayıp, birbirleri için oluşan, böylece hem kendilerini, hem de yansıttıkları nesneleri canlı kılan bir varlığa ulaşmalarındandır. Görüntülerinde, bütün karşıtları birleştirip en uzak uçlardan bir yapıya koştuğu için, her zaman dünyayı yenilemeğe çalışan bir ışığı derlediği için, taptaze ve yeni oluşan bir ortamdadır hep okuyucu. Varlığın şimdiki zamanı, oluşumu ve değişimi, kancasını atar bize. Şimdiki zaman, Sait Faik şiirinin gücünü pekiştiren bu en önemli öğe, içinde kaynaşıp duran bütün canlı ve cansız varlıklarıyla durmadan genleşmektedir.

Görüntüleri çizerken, okuyucunun kendinde hazır kalıplarla düşünmesi- buna engel olmağa çalışır. Bu yüzden en önemsiz nesneleri bile kendi ışığıyla aydınlatır, kendi dünyasına, nesnelerin, kendi dünyası içindeki görünümlerine bürür onları. Ama bunu yaparken, ne biçim değiştirtir onlara, ne de gerçek dışı bir nitelik verir. Yalnız kendince yeni bir düzene sokar, dağınık duruşlarını giderir. Kendi öğelerini değiştirmeden daha güzel bir dünya çizmeğe çalışır. Daha güzel bir dünyayı arar Sait Faik, bu yüzden de, nesnelerde bir değiştirim yapmadan, yalnızca yerlerini değiştirmekle yetinir. Kendi adına da olsa, bütün çabaları, kendi dışındaki gerçekliği, düşünce düzeyinde de olsa istediğince değiştirmenin boşuna bir çaba olacağını bilecek kadar uyanıktır bilinci. Yalan bir dünya yaratma yoluna sapmaz hiç. Bu yüzden de Sait Faik diye bir gölge her zaman dolanır düşüncemizde. Onu bir kez okumaya görelim, artık, varlığımıza yapışan yeni birşeyin olduğunu, kaçınılmaz olarak duyarız. Bütün büyük yazarlar gibi, Sait Faik de katılmıştır artık dünyaya. Getirdiği ışık ikide bir parıldatır dünyamızı. Kimi nesneleri, daha elimizi değmeden, onunla tanırız artık. Okur kişi olmaktan kurtulamayız.

IV.

Nobel Armağanı'nı alırken yaptığı konuşmada, «...yazarın ödevi insanın yüreğini yüceltip...... dayanmasını sağlamaktır. Şairin sesi, yalnız izlemekle kalmaz, onun dayanmasına, üstün gelmesine yardım edecek direklerden, desteklerden biri de olabilir.» diyordu Faulkner. Her çağda aydın olmanın mutluluğu da, mutsuzluğu da bu işte. Yaşadığımız dünyaya bakışımızda, büyük yazarların, büyük sanatçıların emeği var hep. Onlar dışında dünyaya bakmak, dünyayı daha değişik görmek, bizim için, yeni bir sanatçı olmanın kapılarını zorlamak demektir biraz da. Okur kişi olarak yüklendiğimiz yaşamda, ne dersek diyelim, kavgalarımız, karşı olmalarımız, ya da doğrulamalarımız, bunun izlerini taşır. Çünkü çoğu şeyleri biz, daha görmeden, dokunmadan, kitaplardan tanımışızdır. Bakışlarımızda, düşüncelerimizde, hep okuduğumuz yazarların gözleri, onların düşünceleri var. Bunları aşmak, gerçeği daha yakından kavramaksa, yeni bir serüvenin başlangıcıdır. (4).

Yazar olarak da, konumuz ne olursa olsun, bir ülkücülüğün iletkeni olma durumunu aşmış değiliz daha. Gerçekçilik sorunuysa burada önem kazanıyor işte: Başındanberi yalnızca **devrimcilik** yerine **devrimci bir gerçekçilik** ilkesini öne sürüşümüz boşuna değil. Bir yazarı değerli kılan, ondaki eleştirme gücüdür, inandırma gücü değil. Bir devrime bağlanarak yola çıkan aydınların yanıldıkları yer bu oluyor çoğunlukla. Yalnızca, bağlanacak kanıtlar, kendimizi aşkın kanıtlar aradığımız yerde, kuşkuyla bakmak gerekir kendimize Ülkücülük çağrandırmıştır içinde çünkü, Hiç değilse yazar olarak, sanatçı olarak, gerçekliğin neresinde olduğumuzu bilmemiz gerekiyor.

Sait Faik, kendini ışıtan güneşe, her zaman; gözleri kamaşmadan bakabilen bir yazar olarak kalacak edebiyatımızda. Oluşmakta olan kültürümüzün temel direklerinden biri, Anday'ın «yok» dediği klasiklerimizden biri olacak. Yeter ki onu ve benzerlerini anlamaya çaba gösterecek eleştirmecilerimiz, bu boşluğu doldurmak üzere girişsinler bu çetin kavgaya.

(1) R. Garaudy, **Gerçekçilik Açısından Kafka.** Çev: Mehmet Doğan, Hür Yayınevi, İstanbul, 1965, s. 102.

(2) Sait Faik, **aKyıp Aranıyor**, Varlık Yayınları, sİtanbul, 1953, s. 99-101.

(3) Sait Faik'in, **Bir Karpuz Sergisi** ve **Kestaneci Dostum** adlı hikâyelerine bk.

(4) «Kitaplarda rasladım ben evrene: özümlenmiş, sınıflandırılmış, etiketlenmiş, düşünülmüş, gene korku verici; ve kiapsal yaşantılarımın düzensizliğin gerçek olayların raslantılı akışı ile karıştırdım. Kendimi kurtarmak için otuz yıl harcadığım ülkücülük (idealisme) buradan geliyor işte.»
J.P. Sartre, **Sözcükler.** Çev: Bertan Onaran, De Yayınevi, İstanbul, 1965, s. 34.

NİHAT BEHRAM

......yedi yaşında bir çocuk kurşuna dizildi... — VİETNAM

oysa nasıl hazırdı yaşamaya
çiçekler açan gömleğiyle
kuşların oynaştığı havasıyla
içli
ince
derin havasıyla
güneşi gitgide yakın doğardı sonra
hep umutlu bir insan gibi diri
o küçük yüreğiyle
şimdi yanağında kurumuş bir ter
kulağında anne sesi var onun
babası kim bilir hangi acıda

ölüm yaşamak içinse durulmaz

Sabahın tanıdık sesleri söylüyor bana
ölümü yenmek için savaşmayı
topraktan koparıp getiriyorum
bu çocuğun yüzünü
hayatla kanayan yüzünü
serin dostluğuna yaslanıp bir tetiğin
koruyorum
renkleri esir bir ordu gibi şuramda

ölüm kurtuluş içinse durulmaz

Ey bana acıyı söyleten hayat
ölümü
yalnız olmayı belleten hayat
ey ağır ağır açan sisli gök
aslında ölümden uzak olmak yetiyor
güzel yaşamaya

ölüm o gün içinse durulmaz

Küçüğüm
hatıran hep içimde olacak
çıkacağız elbet yeni bir güne
yüzümdeki o ince sevinç
sesimizle dağları çoğaltırken
hazırım
uzana bilirim yanına bende

Ölüm güzel bir gün içinse durulmaz

Aşağıda yazarı tarafından bir çok yerleri değiştirilmiş olan ve şimdi sayın Burhan Arpad'ın elinde bulunan «Sarnıç» adlı kitaptan «HANCININ KARISI» adlı hikâyenin düzeltilmiş metnini ilk kez sunuyoruz. Kitaplarının yeni baskısı sırasında da «Sarnıç» bu düzeltme gözönünde tutulmadan yer almıştır.

Bize bu belgeyi sağlayan Sayın Burhan Arpad'a teşekkür ederiz.

YENİ GERÇEK

SAİT FAİK

«MAKBULE ABASIYANIK'IN VASİYETİ GEREĞİ GİBİ UYGULANMIYOR!»

SaitFaik Abasıyanık 1906 yılında Adapazarı'nda doğdu ve 11 Mayıs 1954 günü İstanbul'da hastanede öldü. Sirozdan. Varlıklı bir babanın oğlu olarak hayatta pek çalışmadı. Babasının ölümünden sonra da öyle. Tutumlu ve otoriter bir ana olan Makbule Abasıyanık, oğluna geçim zorluğu çektirmedi ama, Saik Faik yine de mutlu olmadı. Çevresiyle uyuşmadı. Uyuşmazlığını hikâye kişilerinin bunalım, sevinç ve kaygularında büyük söz etmeden verdi. Cumhuriyet Türkiyesi'nin 1930-1950 toplumcu-gerçekçi hikâyecileri arasında, ayrı bir uçta fakat aynı yolda yürüyen Sabahattin Ali ile atbaşı bir üne ulaştı.

Sait Faik Abasıyanık adına Burgaz adasında 1964 yılında bir edebiyat müzesi açıldı. Epeyce ilgi gören bu müze-köşk oğlundan sonra ölen Makbule Abasıyanık'ın bir vasiyeti gereği Darüşşafaka Cemiyeti eliyle açılmıştır. Mal, para v.b. şey olarak o yılın para değeriyle bir milyon Türk lirasına yakın mirasını Darüşşafaka'ya bırakan Makbule Abasıyanık, Sait'in Burgaz Adalı yakın dostları ve arkadaşlarının yol göstericiliğiyle Darüşşafaka'dan iki istekte bulundu. Toplu eserlerini yayınlatıp her yıl bir hikâye armağanı tertiplemek ve köşkü müze olarak halka açmak.

Makbule hanımın sağlığında ve içinde oturduğu sıralarda halka açılan köşk, 1964 de onarıldı, Sait'in havasına uygun bir müze yapıldı. Armağan değişen para değeri gözönünde tutularak, 5000 liraya yükseltildi. Her yıl veriliyor. Fakat sanatçı olarak Sait Faik'i, yarınlara bırakacak eserleri en az başarıyla ele alınan vasiyet konusu oldu. Gerçi miras sahibi Cemiyet, bu eserlerin topluca basılması işini, istekli üç yayınevinden birine verdi. Bu baskı işi, eski deyimiyle bir çeşit «ihale» anlayışıyla yapıldı. En çok para ödiyen yayınevi seçildi ve başkaca hiç bir şart aranmadı.

Oysa, Sait'in bu yayınevince çıkarılan toplu eserleri serisi bir çok bakımlardan hiç bir sanat ve edebiyat değeri kaygusu taşımıyor. Önce, Sait'in hikâyelerini yazış ve yayınlayış tarihleri sırası bir yana bırakılmıştı. Türk hikâyeciliğine Semaver adlı hikâye kitabıyla ayak basan ve gittikçe gelişerek sonraları inişli-çıkışlı grafikler çizen sanatçımızın bu yanını hiç göstermiyen karmakarışık bir sıralama uygulandı. Yayınevinin, «Zayıf ve kuvvetli» hikâyeleri birer kitapta yan yana getirerek her ayrı kitap için çekici bir satış şansı aradığı görüldü. Tek parti yönetiminde toplatılan «Medârı Maişet Motörü» adlı romanı, yersiz ve yanlış bir kaçamakla «Bir Takım İnsanlar» adıyla seride yer aldı. Oysa «Bir Takım İnsanlar», Sait Faik'in en başarılı kısa hikâyelerinden birinin adıdır ve bu seride bir başka kitapta yine o adla vardır.

Makbule Abasıyank'ın Darüşşafaka'dan bir milyon liraya yakın bağış karşılığı beklediği oğlunun adının bir edebiyat adamı olarak yarınlara götürülmesiydi. Bu da eserlerinin titizlikle basılmasıyla yerine getirdi. Darüşşafaka Cemiyetinin vasiyetin kâğıtta yazılı olmıyan fakat bütün ruhu olan bu yanı kavraması ve ilerdeki baskılarda «İhaleci» anlayışını bir yana bırakarak baskı, sıra ve değerlendirme bakımından bütün eserlerin titizlikle gözden geçirildiği bir «edition critique» hazırlaması gerekir.

Yanıma sabahları gözlerimin ıçine bakan akşamları beni kapımın eşiğinde bekleyen sarı bir köpek aldım. Beni herşey sıkıyordu. Mısır tarlalarından geçerek kenarına vardığım su, uzaktaki beyaz bir yazın içinde uyuklayan kasabanın havuzu fıskıyeli gazinosunda tavla oynadığımız şişman tüccar, şehrin belediye bahçesinde yanına oturduğum ve küçük kızları beraberce seyrettiğimiz delikanlı, hattâ şehir haricinde ceviz ağaçlarının gölgesine uzandığımız yulaf demeti saçlı boşnak çoban hepsi, herşey, su, değirmen, gölge, güneş, mor püsküllü çapkın mısır koçanları herşey beni sıkıyor.

Yeis bir kartal hızıyla kafamda kanat geriyor kimseyi, hiç bir şeyi sevmemek için elimi kolumu sallayarak kendime derdi çağırıyordum. Onu sevmeye başlamıştım. Dert, sararmış buğday tanelerinin üstünden geçen rüzgâr hışırtısıyla gelip beni buluyor, ben bir başak gibi sallanıyordum. Ne sular şarkı söylüyordu. Ne de tarlalarda ekin biçen sessiz köylüler bana yol gösteriyordu. İnsandan usanmıştım.

Sarı köpekle beraber epey yol almıştık. Köprüler geçmiş, bataklıkların kenarından geçmiş, çobanlardan yol sormuş bir dağın eteğine varmıştık. Dağın eteğinde kapanık manzaralı, seyrek evli, sokaksız, çarşısız bir köy vardı. Ana yolda hiç bir yol ayrılmadan çayırların üstüne bir hayli ev yığılıvermişti. Evlerin önünde ne bir çocuğa, ne bir kaza, ne de çorap ören bir ihtiyara rastladım. Köyün araba izleri dolu, böylece yollu sokaklarda dolaştım. Kimselere rastlıyamadım, tekrar ana yola geldiğim zaman akşam karanlığı basmıştı. Sarı köpeğim aç susuzdu, beni bu uzun seyahatte yalnız bırakmamağa karar vermişe benziyor, hâlâ zıplıyor, yorgun ayaklarını kaldırarak üzerime atılıyordu.

— Buralarda bir han olacak, dedim.

Bir av köpeği gibi havayı

ti, döndüğü zaman:

— Han filan bulamadın galiba, dedim.

Yere çömeldiğim zaman iki ön ayağını omuzlarıma koydu uzun uzun uludu.

Dağa tırmanmağa başlamıştık. Bir su sesine doğru gidiyorduk. Tahta bir oluktan buz gibi bir su içtik. Yıldırım vurmuş bir ağacın kütüğüne oturdum. Akşam ışığına karşı düşündüm. Tepemde bir ıhlamur ağacı tütüyor. Niçin bu yaz gününde küllenmiş bir mangalın kenarında kaynıyacak bir çaydanlık, boğazından bademciklerinden hasta bir insan tahayyül ediyorum.

Niçin serin akşam güneşini dağa, dişbudaklara tırmandığı bu anda bir kış... «Çingen Bacak» elmalarının dizildiği raflar, bir kırmızı saç soba hatırlıyorum. Neye, bir karanlık evi bir ihtiyar adamı; onun öksürdüğünü, onun cigarasının dumanını, evin bahçesinde kızılcık ağacındaki ökseye yapışmış bir sükutu anıyorum.

Köpeğim yanımda bir kız bileği kadar ince, beyaz, damarsız - kimbilir hangi serseri çobanın kabuğunu soyduğu - bir dal parçası ısırıyor. Ben bu yaz gününde ıhlamur kokusuyla kışları..., nezleleri..., kızılcık ağaçlarını..., hepsinden evvel ve sonra bir ihtiyar adamı hatırlıyorum. Bu ihtiyar adam dedemdir. Ben dokuz yaşında bir çocuğum.

Gece birdenbire geliyor. Bir kalp çarpıntısı ile, korku ile yerimden kalkıyorum. Zaman san ki unutulmuş, bulunmuş.

Bir kilometre ilerde tatlı gevrek bir ışık. Köpeğimle beraber ilerdeki ışığa doğru koştuk.

Hanın sahibi cılız bir adamdı. Köpeğime bir papara, bana sucuklu iki yumurta hazırlayan karısı ise olgun, dolgun, kırmızı, geniş bir kadındı. Alacalı başörtüsünden genç bir kaç saç gaz lambasının altında pırıldıyor, gözleri geceleyin dağda kurt gözleri gibi ışıldıyordu.

Sabahtan beri köpeğime bile açmadığım içimi bu cılız han sahibine açtım.

— Ben, dedim gölü görmeye gidiyordum. «Poyrazlar Gölü»nü. Gölün kenarında güzel bir köy varmış. Hastayım. Bana orada bir kaç ay geçirecek bir yer bulunabilir mi dersin?

— Bulunmasına bulunur ağam, ama o köyün ahalisi biraz kuşkuludur. Yabancı pek sevmezler. - sonra gülümsedi - köyün kadınları, dedi, belki işitmişinizdir, çok güzel olurlar. Onun için bilmem erkekleri sizi yadırgamazlar mı?

Sonra uzun uzun o köyün kadınlarından, köyden, Poyrazlar Gölünden bahsetti.

Bir saat içinde o kadar birbirimize alışmıştık ki, sonunda :

— Ben de o köylüyüm delikanlı, dedi. Kasaba çocukları biraz kötü oluyor nedense. Bizim köyün karıları da bir parça iştahlı. Ama seni anladım arkadaş. Sana bir yer bulmağa çalışacağım.

Köpeğimi sevdi. Demek ki «darı dünyada, dedi, bundan başka sana yer kalmadı.»

— Kalmadı çavuş dedim, kalmadı.

Askerliğinden, onyedi sene süren askerliğinden bahsetti. Sonra daha çok samimileşti. Bütün derdini döktü. Bir dağ başındaki han sahibinin de derdi vardı. Bu genç saçlı, geceleyin kurt gözlü kadını doyuramıyordu. Çocukları da olmuyordu. Yoksa ona vakit bırakmaz, dört beş çocukla ihtiyarlatıverirdi.

Köpeğim uyumuştu. Biz cigaralarımızı tazeliyerek uzaktan uzağa ışıkları gözüken biraz önce geçtiğimiz köye doğru pencerelerimizi açtık. Yine anlattık :

Orası bir çerkes köyüydü. Eskiden bütün köy halkı eşkiya imiş. Şimdi ise yabancı görünce evlerinden çıkmayacak kadar korkak mı diyeyim, çekingen mi diyeyim bir tuhaf olmuşlar....

Dağ içinden sesler geliyor. Gece fırtınalı karanlık bir deniz hışırtısı çıkarıyor. Çakal sesleri kayadan kayaya kulaklarımıza geliyordu. Hancı beni dört yataklı bir odada bırakarak çekildi birşey bekleyerek uyumuşum. Bu beklediğim şeyin hancının doyuramadığı genç saçlı karısı olduğunu uzun seneler anlıyamadım.. Ama o idi. Gelmedi. Ne bir ayak sesi hanın boş, loş, sessiz, ölü sofalarında gezindi, ne de bir kapı gıcırtısı duydum.

İKİNCİ YENİYLE İLGİLİ YAYINLAR

DERLEYEN/ASIM BEZİRCİ

I. DERGİ VE GAZETELERDE ÇIKMIŞ YAZILAR

Tektaş Ağaoğlu — Ingoratio Flenchi, Pazar Postası, 30. 10. 1958

Melih Cevdet Anday — Şiirin Anlamı, Yeni Ufuklar, Ağustos 1962

M. Sadık Aslankara — Okurunu Arayan Şiir, Cumhuriyet, 23. 5. 1967

Ece Ayhan — Nerden de Andım Şimdi, Pazar Postası, 30. 11. 1958

Seyfettin Başçılar — Şiirimizde Değişimler I-II, Yeditepe, 15. 9. 1958/1 1. 10. 1958

Adnan Benk — İkinci Yeninin Aktarma Özgürlüğü, Yelken, Mayıs 1961

İlhan Berk — Şiir Dili, Yeditepe, 15. 2. 1957

" " — Yeni Şiir, Yeditepe 15. 9. 1957

" " — Yeni Şiirin İlkeleri, Pazar Postası, 29. 12. 1957

" " — Yeni Şiir Dili, Köprü, 1. 8. 1958

" " — Anlam, Varlık, 15. 2 1960

" " — Salt Şiir, Yeni Ufuklar, Mayıs-Haziran 1960

" " — Soyut, Yeni Ufuklar Şubat-Mart 1961

" " — Anlamsızın Anlamı, Yeni Ufuklar, Nisan 1962

Egemen Berköz — İnsan ve Şiir, Yelken, nisan 1964

" " — Değinmeler, Soyut Mayıs 1967

Asım Bezirci — Gerekçesiz Yenilik, Salkım, 17. 8. 1968

" " — Ayrık Otları, Dost, Ekim 1958

" " — İkinci Yeni ve Eleştirmeciler, Yeditepe, 30. 4. 1960

" " — İkinci Yeni, Birinci Yeni ve Orhan Veli, Yeditepe, 15. 12. 1960

" " — İkinci Eski Çıkmazda, Dönem, 28. 12. 1963

" " — Yara Deşildikten Sonra, Yeni Dergi, Eylül 1967

Edip Cansever — Geleceğin Şiiri, Yeni İnsan, 1 7. 1963

Demirtaş Ceyhun — Yeni Şiirimiz ve İkinci Yeni Şairler, Yelken, Kasım 1968

" " — Ayın Notları, Yelken, Aralık 1968

Hüseyin Cöntürk — Yeni Şiir ve Yeni Müzik, Pazar Postası, 31. 3. 1957

" " — Çekin Karşılığı, Pazar Postası, 15. 12. 1957

" " — Soyuttan Somuta, Forum, 15. 7. 1968

" " — Yenileşen Şiirimiz, Pazar Postası, 28. 9. 1958

" " — Anlamlı ve Arkadaşları, Değişim, 15. 3. 1962

Tevfik Çavdar — Yeniler Eskiler, Pazar Postası, 7. 7. 1957

Sami Çelenk — Soyut Şiir Üstüne, Varlık, 15. 2. 1960

Orhan Çubukçu — Anlamsız Üstüne, Yeni Ufuklar, Kasım 1957

İdris D. — Yeni Perspektifler, Pazar Postası, 12. 5. 1957

Arif Damar — Yeni Bir Akım, Dost, Aralık 1958

İdris Damsarsar — Pilâvdan Dönenin Kaşığı Kırılsın, Pazar Postası, 21. 4. 1957

Mehmet Doğan — Bir Açık Oturum, Yeni Dergi, Temmuz 1967

Tarık Dursun — Hele Durun Bakalım, Yelken, Kasım 1958

Orhan Duru — El Yordamıyla Yürüyen Sanat, Pazar Postası, 14. 4. 1957

Melih Erçin — Anlamsızlık Tartışması Varlık, 15. 3. 1960

Halil Erdoğan — Anlam Üzerine, Pazar Postası, 11. 1. 1959

Muzaffer Erdost — Bir Şey Söylemiyen Şiir, Pazar Postası, 23. 12. 1956

" " — Şiir Diline Doğru, Pazar Postası, 16. 12. 1956

" " — Tartışma Yanılmaları, Pazar Postası, 3. 2. 1957

" " — Zar Tutan Kazanıyor mu, Pazar Postası, 10. 2. 1967

" " — Yeni Bir Kelime Anlayışına Doğru, Pazar Postası, 24. 2. 1957

" " — Şiirden Çok Şey Beklemiyelim, Pazar Postası, 10. 2. 1957

" " — Nane Mollaları, Pazar Postası, 24. 3. 1957

" " — Şiirin Yapamadığı, Pazar Postası, 8. 9. 1957

" " — Şiirimizi Götürenler, Pazar Postası, 27. 10. 1957

" " — İleri Geri, Pazar Postası, 15. 12. 1957

" " — İkinci Yeni Dost, 1. 8. 1963

" " — Asım Bezirci Münekkidliğe mi Başladı, Pepirüs, Kasım 1967

Gökalp Erturan — Ayrık Otlarısız Tarla, Pazar Postası, 19. 10. 1958

Necdet Eruygur — İkinci Yeniler, Yeni Ufuklar, 1. 9. 1958

Memet Fuat — Şiirin Kolaylaşması, Yeditepe, 15. 2. 1958

" " — Şiirin Ne Olduğunu Bilmemek, Yeditepe, 15. 10. 1958

" " — Yeni Şiiri Anlamak, Varlık, 15. 1. 1959

" " — Baskı Üzerine, Varlık, 15. 2. 1960

Ergin Günçe — Yanlış Bir Anlayış, Pazar Postası, 6. 1. 1957

Eser Gürson — 60'ın Genel Eğrisi, Soyut, Kasım 1965

Bülent Habora — Burjuva Köleleri, Soyut, Haziran 1967

Muzaffer Hacıhasanoğlu — Muamma, Varlık 1. 9. 1958

Aydın Hatipoğlu — Acarı Ayrık Otları Demişti, Yelken, Aralık 1958

" " — İkinci Cumhuriyet Şiiri, Yelken, Mayıs 1961 1

" " — Yeni Gerçekçilik Yeni Biçimcilik, Soyut, Haziran 1967

— SEN SAVAŞ BÜYÜDÜKÇE VE KUTSALLAŞTIKÇA GÜZELSİN —

Ben savaşla büyüyen delikanlı
bir yanım
savaşta olmalı benim,
bir yanım savaşı büyümeli
ve seni büyümeli bir diğer yanım.
Çünkü sen savaşla güzelsin,
ve savaşın bütün tanrıları güzeldir..

Dudağım patlıyorsa,
adının yerine kan taşıyorsam
dudağımda,
tuzlu kanın tadı
ve dudağım güzeldir.

Çünkü bir savaşı tanımlarız böylece.
Ellerinde mavzerleri
ve ağır topları bulunan,
kan kusan,
kan ve soysuz adamlar kusan
bir kalabalığa yürüyerek,
koşarak
ve halkın coşarlığında
güzel olanın
savaş ve sen olduğunu bilerek
ülkemiz olduğunu bilerek
gideriz. Ve
kutsal bir savaşı çizeriz yeryüzünde...

H. Can Aksin

Atillâ İlhan — Osman Mazlum'a Karşı Ömer Haybo, Pazar Postası, 17. 11. 1957
" " — Anlaşmazlıklar Sirki Dost, 1. 12. 1957
" " — Biçimi Anlamak, Dost Ocak 1958
" " — Soyut Sanat, Dost Mayıs 1958
" " — Yanlış Hesap Paris'ten Döner, Varlık, 15. 11. 1964
" " — Yenilerin Çıkmazı, Varlık, 15. 9. 1965
" " — Maskeli Beşler, Varlık, 15. 9. 1966
" " — İçlerine Çektikleri Gökyüzü Değil, Havadır, Varlık, 1. 3. 1967
" " — Yar Bana Bir Eğlence, Varlık, 1. 5. 1967
Sezai Karakoç — Dişimizin Zarı, Pazar Postası, 29. 6. 1958
Ünal Kocataş — İkinci Yeniyi Seviyoruz Yahut Savunuyoruz, Pazar Postası, 19. 1. 1958
Cevdet Kudret : Açık - Kapalı, Varlık, 1.12.1959/15.12.1959,
Şükran Kurdakul : Yön Değiştiren Şiir, Yelken, mart 1959,
Şükran Kurdakul : 1960 ta Şiir Tartışmaları, Yelken, şubat 1960,
Onat Kutlar : Yeni Bir Divan Şiiri mi? A. şubat 1959,
Orhan Kutlugil : Asalaklar, Pazar Postası, 27.7.1958,
Ahmet Oktay : Tek Ayak Üzerindeki Erdost, Pazar Postası, 10.2.1957,
Ahmet Oktay : Aykırı Bağlantılar, Yeni İnsan, 1.7.1963,
Ahmet Oktay : Soyuttan Sonra, Ataç, 1.4.1964,
Ahmet Oktay : Şiirin Yarattığı Simge, Ataç, 1.5.1964,
Ümit Ölmez : Tilcik Ya da Anlamsız Yenilik, Pazar Postası, 24.3.1957,
İsmet Özel : İmge ve Dizgin, Evrim, eylül 1964,
Demir Özlü : İkinci Yeni Üzerine, Pazar Postası, 3.2.1957,
Demir Özlü : Yeni Yazın, Yelken 1.12.1958/1.1.1959,
Abdullah Özkan : Genç Kuşak Diye, Soyut, mayıs 1967,
Oktay Rıfat : Şiirde Anlam, Esi, mart 1957,
Oktay Rıfat : Anlam, Yeditepe 8.12.1958,
Mehmet Salihoğlu : Şiirimizde İkinci Yeni, Yeditepe, 15.3.1958,
Mehmet Salihoğlu : Edip Cansever
Cemal Süreya : Kapalı Kedi, Pazar Postası, 1.9.1957,
Cemal Süreya : Biçimi Anlamak Pazar Postası, 15.9.1957,
CemalSüreya : Öz Konuyu Aşar Parantezi, Pazar Postası, 20.10.1957,
Cemal Süreya : Sirk, Pazar Postası, 1.12.1957,
Cemal Süreya : Ömer Heybe, Pazar Postası, 9.12.1957,
Cemal Süreya : Şiir Anayasaya Aykırıdır, Papirüs, mayıs 1961,
Nuri Tarhan : İkinci Yeni, Ülkü, 1.5.1958,
Berin Taşan : Diyecek Sözü Olmamak, Pazar Postası, 29.12.1957,
Berin Taşan : Bir Sayın Baya Kapalı Mektup, Pazar Postası, 18.1.1959,
Turgut Uyar : Yenide Aranması Gereken, Pazar Postası, 9.3.1958,
Turgut Uyar : Sulamak mı, Pazar Postası, 13.4.1958,
Turgut Uyar : Anlam Sancısı, Pazar Postası, 20.7.1958,
Turgut Uyar : Muammaya Saygı - Pazar Postası, 7.9.1958,
Turgut Uyar : Bir Yanıt, Pazar Postası, 14.12.1958,
Turgut Uyar : Yaz Uykusundan Sonra, Forum, ocak 1959,
Aydın Vardat : Et Reçeli, Pazar Postası, 7.4.1957,
Suut Kemal Yetkin : Anlamsız Şiir Olur Mu? Yeditepe, 12.1.1959,
Nihat İZyalan : Çıkmaz İkinci Yeninin Sonu Değil, Evrimin Bir Sırasıdır, Evrim, mayıs 1964,

II. KİTAPLARDA YER ALAN YAZILAR

Asım Bezirci : Edip Cansever, 1961, S. 63-64,
Asım Bezirci : Çok Kapılı Oda, 1961, S. 89-100,
Asım Bezirci : Okudukça, 1967, S 40-47,
Hüseyin Cöntürk : Eleştirmeden Önce, 1958, S. 57-84,
Memet Fuat : Düşünceye Saygı 1960, S. 10-17, 27-39,
Ahmet Kabaklı : Türk Edebiyatı III, 1966, S. 526-540,
Oktay Rıfat : Perçemli Sokak, 1956, S. 7-9,
Suut Kemal Yetkin : Düşün Payı, 1960, S. 18-29,

III. SORUŞTURMALAR

— İkinci yeni için ozanlar ne diyor, Pazar Postası, 27.1.1957/3.2.1957/10.2.1957/17.2.1957/24.2.1957, soruşturmaya cevap verenler : **Yılmaz Gruda, Tevfik Akdağ, İlhan Berk, Edip Cansever, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Ahmet Oktay, Özdemir Nutku, Nihat İZyalan.**

— İkinci Yeni ve eleştirmeciler, Yeditepe, 31.1.1960/30.4.1960, soruşturmayı cevaplandıranlar: **Ece Ayhan, İlhan Berk, Edip Cansever, Metin Eloğlu, Atillâ İlhan, Nevzat Üstün, Turgut Uyar, Necati Cumalı, Özdemir İnce, Ahmet Arif, Ahmet Köksal, Behçet Necatigil, Kemal Özer, Oğuz Tansel, Hüseyin Cöntürk, Asım Bezirci, Hikmet Dizdaroğlu.**

IV. AÇIK OTURUMLAR

— İkinci Yeni yargılanıyor, Yelken, haziran 1960; oturuma katılanlar : **Aydın Hatipoğlu, İ. Afşar Timuçin, Bülent Habora, Gürel Sözen, İlker Kesebir, Doğrul Özkoray.**

— Şiir üzerine açık oturum, Ant, 11.4.1967; oturumda konuşanlar : **Fethi Naci, Memet Fuat, Asım Bezirci, Selâhattin Hilâv, Cevat Çapan.**

KİTAPLAR

ZÜHTÜ BAYAR

O

FISCHER'IN GETİRDİĞİ

«Sanatın Gerekliliği» geç kalmış kitaplardan biri... Marxist sanat kuramındaki son gelişmeleri, aşamaları türk okuru çevrilen bir kaç parça yazıdan izleyebilmişti ancak. Gerçi 27 Mayıs dönüşümünden sonra toplumcu literatürle birlikte sanat kuramıyla ilgili toplumcu yapıtlar da çevrilmeye başlamıştı. Ama her şeyi ya yüz yıl ya da on yıl ardıklar'a izleme alışkanlığı burada da değişmemiş; **Plekhanof, Freville, Sinclair** gibi yazarlar çevrilirken, **Fischer, Lucaks, Folks, Garaudy** gibi yazarlar unutulmuştu. Bu durum haklı olarak marxist sanat kuramındaki son gelişmeler konusunda okuyucuyu bilgisiz bırakmıştı. Bugün için, **Aragon**'un, **Garaudy'nin, Fischer'in** varlığına karşın, yine bir **Folks,** bir **Thomson** (Thomson'dan bilinmemektedir Türk okurunca...

Ernst Fischer'in çalışmaları, marxist sanat kuramının bazı katı öğretisel yönlerine bir aydınlık getiriyor. **Plekhanof** ve **Sinclair**'den sonra böylesi yazılmamıştır sanıyorum. **Fischer**'in kitabı batıda haklı olarak marxist sanat kuramında bir aşama olarak karşılanmış, haklı olarak tartışmalara neden olmuştur. Ülkemizde de ufak da olsa bazı tartışmalara yolaçacağı kanısındayım. Çok genel plânda doğru ve geçerli olan bazı yargılar, belli bir ülkenin toplumbilimsel açıdan estetiği sözkonusu oldu mu geçerli olmıyabilir. Sanatın pratik insan faaliyetinin ve toplumsal yaşayışın dışında ele alınıp incelenmesine karşı olan **Fischer** yapıtının 226. sayfasında: «Kapitalist düzende ürkütücü olan **biçimcilik** değildir. Asıl korkunç tehlike çok sırnaşık, basit, isterseniz **gerçekçi** deyin, bir takım budalaca filmlerin, resimli romanların, insanları kafa tembelliğine, sapıklığa ve suç işlemeye iten bir endüstrinin varlığıdır.» diyor. Oysa Fischer sanatın toplumun ekonomik ve toplumbilimsel açıdan yansıyan bir görüntüsü olduğu düşüncesine de katılır. Yapıtın öbür bölümlerinden anlaşılıyor bu. Böyle olunca o «ürkütücü» olanın yansıması olan sanatın da «ürkütücü» olması gerekmez mi? «Ürkütücü» bir sanat, «Ürkütücü» bir eğitime neden olmaz mı? Genişletilebilir bir tartışma bu. Ama bence tartışılması çok güç bir durum da vardır. O da yukardaki açıklamanın ülkemizin, her çeşit gerçekleri açısından ele alındığında göstereceği değerdir. **Fischer'in** söylediğinin tersini geçici bir zaman için savunmak hiç de **İdanof**'vari bir katılığa, hele marxçı eleştiri anlayışları Upton Sinclair'den gelen görüşlerle sınırlanmış» olmanın devamlılığına neden olmaz.

Fischer'in çalışmaları, araştırmaları beş ana bölümü ve 250 sayfayı kapsıyor. Her bölüm üstüne ayrı ayrı açıklamalar ve çalışmalar (okuma notları) bu sütunun sınırını aşar. Böyle bir çalışmayı başka bir yazıya bırakırken, marxist eleştiri kuramında bilimsel bilgi ve yöntemlerin yeri değeri ve gerekliliğini anlamayan süper «eleştirmenlerimize» kitabı dikkatlice okumalarını salık veririm.

(Sanatın Gerekliliği - Ernst Fischer, De Yayınevi, 250 S. 10 LİRA)

BİR SANATÇI KUŞAĞININ YAZGISI

Acılı Kuşak, gerçekten çok kezilmiş, çok çektirilmiş bir sanatçı ve yazar kuşağının öyküsü... İkinci Dünya Savaşının başlamasından birkaç yıl önce yoğunlaşan tek parti diktasının yazar ve sanatçı düşmanlığı koca bir kuşağın aydınlarını hapislerde mahkemelerde süründürmüş, kitaplıklarını dağıtmış, bir şey yapamadıklarını ise açıktan açığa manevî baskılarla tedirgin etmiştir. Bugün yaşları yirmibeş-otuz çevrelerinde olan bizim genç kuşak yazarlarına korkulu bir masal gibi gelen bu olaylar ne yazık ki, ülkemizin bir kaç dizi aklıbaşında seçme yazar ve sanatçısını gerçekten kahretmiş, çalışmalarını engellemiş ve türk düşünce ve edebiyat tarihine unutulmaz bir kara leke bırakmıştır.

Kimler yoktur ki bu **«Acılı Kuşak**»-ta Mehmed Kemal'in almadıklarını da ben sıralayayım: Başka **Nâzım Hikmet** olmak üzere; **Rıfat Ilgaz'lar, A. Kadir**'ler, **Hasan Hüseyin**ler, **Asım Bezirci**'ler, **Hasan İzzettin**'ler ve daha adını anımsıyamadığım birçokları...

Mehmed Kemal'in **«Acılı Kuşak»**ı 1940 ile 1950 devresi sanatçı kıyımını anlatıyor. Daha çok bir anılar dizisi niteliği gösteren kitapta **Cahit Sıtkı, Orhan Veli, Sait Faik, Sadri Ertem, Nurullah Ataç, Cevdet Kudret** ve **Ressam Balaban**'la ilgili olaylar ve anılar yeralıyor. Bu arada kendini anlatmayı da ihmal etmiyor **Mehmed Kemal.** Yazdıklarının anı niteliği çerçevesinde olması, olayları nesnel bir şekilde yansıtmasına engel olmuyor. Kitabın Abdülhamit çağı jurnalcilerine taş çıkartan bölümleri çok ilginç. Bence yalnız genç kuşak yazarlarının değil, edebiyat ve politikayla uzaktan yakından ilgilenen herkesin okuması gereken bir kitab **«Acılı Kuşak».**

(Acılı Kuşak - Mehmed Kemal, Toplum Yayınevi, 128 S. 5 Lira)

Z. B.

DERGİLER

SOYUT : 35, SAYI

İstanbul'da otuzbeş aydır yayınlanan bir dergi var adı: Soyut, Son zamanlardaki biçimi ile Türk Edebiyatında eşine ender rastlanan bir dergi. En iyi cins kâğıtlara mükemmel baskı olanaklarıyla ve gerçekten iyi bir sayfa düzeniyle basılıyor. Her sayı rengi ve karakteri değişmekle beraber yazılış biçimi değişmeyen adı var kapağında: Bir ters bir doğru. Yazılmış. Soyut. Adının anlamıyla başlıyan bir inceliği va r dergisinin. Bununla beraber içeriğiyle her zaman öyle değil. Tıpkı bir ters bir doğru yazılan adı gibi okuyucuya ters gelen yapıta da yer veriyor doğru gelen yapıta da.

Sanat adına harcanan her çabaya saygılı olmak gerek. Onu eleştirmeye çalışmak da bu anlayışla yorumlanmalıdır. Bir derginin ortalama beş parça özel ilân karşılığında da olsa otuzbeş ay yayınını sürdürmesi az şey değildir. aKldı ki Soyut amatörce bir çabanın ürünüdür.

Derginin son sayısında Halil İbrahim Bahar'ın yazmadığı çok olumlu bir ilk yazı var; yazan: İsmet Zeki Eyüboğlu. Ciddi ve bilimsel araştırmalara dayanan yazılarından tanıdığımız Eyüboğlu bu kez Üniversitelerimizde edebiyat öğrenimi sorununa değiniyor. Edebiyattan ve edebiyat öğretiminden ne anladığını belirtirken: **«Edebiyatı, felsefeden öteki sanat dallarından kopmuş, onlarla ilgisiz, kabuğuna çekilmiş bir nesne olarak düşünemeyiz... Kabuğuna çekilmiş halktan, toplumdan ayrılmış, dili düşüncesi belli sınırlar içinde kalmış bir edebiyat, onu barındıran toplum için yüz karasıdır bence.»** diyor. Ancak burada bir parantez açarak şunu

Kum Saati

Çullanır üstüne gecenin
Sürekli varoluşunda toprak
Saklı karanfiller tomurcuklanır
Öfkeyle
Issızlık bir bir ülkedir bahçemde.

Zorlanır kapısı erdemliğin
Çıkmazlarda yangındır başlayan
Gölgesine karşı dururken duyarlık.

Büyük çalınan soluğu yaşamanın şimdi
Yabancı gözlerde
Grevci ayaklar ne için yürür
Gelinlik yaşında bir öpülesi
Sessizliğin büyücek aşkı
Yoğunlaşır düşüncelerde
Filizlenen karanlık

Sokaklar, caddeler ve meydanlar
Korku kumlarıyla örtülür
Yorgun savaşçılara karşı.

ABDULLAH N. KARAHAN

söyliyeyim ki Soyut'un her sayısında hattâ bu yazının yayınlandığı sayısında bile bu fikirlerle çatışan yazılara ve yapıtlara rastlamak olanağı vardır. Yazar bundan sonra fakültelerdeki edebiyat öğretiminin divan edebiyatını şerh ve tefsir etmekten başka bir şey yapmadığını belirterek **«Şunun bunun yazdığı şiirleri bir önemli işmiş gibi açıklamak, öğrencileri böyle bir çalışmaya itmek onların gelişmesini bilmeden önlemektir.»** diyor. Biz bu eylemin hiç de «bilmeden» yapıldığına inanmıyoruz. Çünkü yine yazıda sıralanan Prof. Kaplan, Prof. Karahan, Prof. Timurtaş, Prof. Caferoğlu gibi kişilerin bu işi «bilmeden» yapmalarına ihtimal verilebilir mi? İhanet plânlıdır bizce her alanda olduğu gibi. Onlar değil midir şahlanış mitinglerinin, Bursa Kongrelerinin akıl hocaları. Fakat onlar tekkelerinde hangi ayini sürdürürlerse sürdürsünler, halka dönük bir eylem onların, halk edebiyatına dönük bir edebiyat da onların pek hoşlandıkları «çağdaş divancılar»ın çanına ot tıkayacaktır. Nitekim bunun böyle olduğunu doğrulamak ister gibi çıkıyor karşımıza Sabri Altınel'in imzası. Yaban Yazları iyi bir şiir. Böyle bir yazı çerçevesinde daha fazla bir şey söyleme olanağı yok. Şu kadarını söyliyeyim sadece bu şiir Soyut'u üzerinde durulmaya değer bir dergi yapmaya yeter. Oysa Sedat Umran'ın şiirini hiç beğenmedim. Hiç bir şiiriyeti yok şiirin. Bir lokantayı tasvir etme ödevi verilen her ortaokul öğrencisinin yakalıyabileceği yalınç görüntüler dizisi sadece. Zekai Bostancı basit örgünü daha iyi örtmesini bilmiş ama gene de iyi bir şiir olmamış.

Egemen Berköz'ün şiirine gelince: kendine örgü bir ozanlığı var, Berköz'ün. İkinci Yeninin biçim oyunlarıyla pek içli dışlı olmakla beraber Ey Gezgin! Dört Mevsim! tutmuş bir şiir. Yalnız yoğun bir şiir olmadığı, bir de hikâye şiiri olduğu söylenebilir. Fakat olumlu bir aşamadır kendi şiiri açısından. Tek suçu kahraman olmaması galiba. Öyle diyor şiirinin bir iki yerinde: Bağışlayın beni **ben kahraman değilim ki.**

Ahmet İnam matematik bir anlatımla şiirin ne idüğünü araştırıyor denemesinde. İlginç bir yazı değişik bir bakış açısı ama soyut. Matematiksel bir soyutluk onunki de. Ve insanlık adlı yazının bir bölümünden başka Sait Maden'in Federico Garcia Lorca'dan yaptığı dört şiir çevirisi var. Lorca çevirileri genellikle bir ara dil yardımcılığıyla yapıldığından sanırım hep bir şeyler yitirmekte. Üstelik toplumsal yapısına bütün bütün yabancı olduğumuz bir toplumun kendine örgü izlerini de taşımakta oluşu güç tadına varılır bir hale getiriyor Lorca'yı.

Nihat Behram genç bir ozan. Şiirinin bütün özelliği uyumsuz sıfat tamlamaları ve benzetmelerden geliyor. Genç ozanlar arasında yaygın ve kolay bir uslup oyunu bu. Yalnız Nihat Behram'ı bir özden hareket etmesi ve mantıklı çağrışımlarla şiirini kurması ayırıyor yaşıtlarından. Oysa H. İ. Bahar'ın, Hüseyin Peker'in şiirleri bu niteliklerinden yoksun olarak tamamen böyle oyunlar üzerine bina edilmiş. Henüz kişilik kazanmamış ozanların kelime oyunlarıyla avunma yolunu seçmeleri bir kaç yıl sonra önce kendilerini rahatsız edecektir. Eğer şiiri bir uğraş olarak seçmişlerse. Oysa daha ilk adımlardaki bu tavır, ciddiyetlerinden şüphe ettiriyor kişiyi.

Refik Durbaş ise dergiler üzerine değinmeler yazmış. Genellikle saptayıcılıktan ibaret bir tutumla yazılmış bir yazı. Dergilerdeki yazılara değinirken, yeni bir görüş, bir yargı getirmekten kaçınmakta. Yalnız şiirler karşısında öyle değil bu tutum. Şiir yazmak nasıl kolaylaştıysa, şiir üzerine yargılar vermek de o kadar kolay sayılıyor artık. Ancak, burada biraz durmak gerekir. Bilindiğine göre Refik Durbaş şiiri oyun kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmiş bir ozan olduğuna göre, yargıladığı şiirlerin oyuncak olanıyla olmıyanını kim tayin edecektir ki onun oyun alanına girenle girmiyen belli olsun. Önemlidir bu bizce. Mihengi oyun olan şiir yargısının değeri çok su götürür çünkü.

A. H.

OLAYLAR

SAİT FAİK ARMAĞANI

Darüşşafaka Cemiyeti'nin her yıl ünlü hikâyecimiz SAİT FAİK adına düzenlediği büyük hikâye yarışmasını bu yıl «KAVGA» adlı hikâye kitabiyle Muzaffer Buyrukçu kazanmıştır.

SEÇİMLER VE T.İ.P.

Önümündeki yerel seçimlere ve Senato seçimlerine katılacak olan T.İ.P. bütün devrimcileri göreve çağırmaktadır. Emekçi halkımızın tek siyasal örgütü olarak işbirlikçilere karşı kavgasını yürütürken nasıl bugüne kadar gücünü hep devrimcilerin yorulmak bilmez çabalarından almışsa, önümüzdeki günlerde de bu böyle olacak, bütün baskılar sonuçsuz kalacaktır.

Ne var ki, çağımızın sınıflı toplumlarında, demokrasi, bir yerde yine sınıfların ve onları temsil eden siyasal kuruluşların ekonomik gücüyle dengelenmektedir. Bu konuda her türlü dayanaktan yoksun olan T.İ.P. seçimler öncesi zorunlu olan, giderlerindeki olağanüstü artışı karşılamak üzere bir yardım kampanyası da açmıştır. T.İ.P. Genel Merkez Malî Bürosunun bildirdiğine göre, önümüzdeki seçimler, oy pusulası, afiş, broşür gibi ek giderler 150.000 lirayı bulacaktır. Okurlarımızın da gelirleri oranında katılacaklarına inandığımız böyle bir davranışa çevrelerinde de öncü olmalarını diliyoruz.

Yardımlar, aşağıdaki adrese posta yolu ile de yapılabilmektedir:

T. C. Ziraat Bankası, Kızılay Şubesi, Hesap No: 30/87 Yenişehir - ANKARA

AMERİKA'YA HAYIR NATO'YA HAYIR

Son günlerde iktidarın unutturma çabasını boşa çıkaran üniversite öğretim üyeleri, NATO ile olan ilişkilerimize yeniden dikkatleri çekmişler ve halk oyunu uyarmışlardır. Her geçen yıl daha Amerikan Emperyalizmi'nin amaçlarına hizmet eden bir örgüt olma yolunda gelişen NATO karşısında kesin bir tavır almaktan kaçınan A.P. iktidarının bu tutumunu açıklamak pek zor değildir. Ama bu emperyalist stratejinin Kore'yi ve Viet - Nam'ı ne durumlara düşürdüğünü gördükten sonra da bunun yardakçılığını yapmak savunulması kolay bir şey değildir.

Uzun yıllar başlıca savunucusu göründüğü demokrasinin kendisi için ne anlama geldiğini son olaylar bunca açık belirlerken, Amerika ile olan böylesi tutucu ilişkiler konusunda susmak bile artık işbirlikçi bir davranış sayılmalıdır.

DEVRİMCİ GÜÇLERE BASKI ARTIYOR

Geçen ay kanıtlarıyla belirttiğimiz baskı yöntemi, geçtiğimiz günler iktidarın dilediği bir yolda gelişirken, yeni bir uygulamayla şiddetini de arttırmıştır. Yargı organları artık bilirkişi raporlarına dayanarak, suçları kesinleşmemiş kişileri de tutuklamaktadırlar. Bu tutumun Türk aydınlarının yabancısı olmadıkları nice baskı dönemlerini hatırlamasıyla yargı organlarının ve bilirkişilerin her yargılarının kendilerini yalnız yasalar karşısında değil, Türk ulusunun geleceği karşısında da bağladığını bir kez daha belirtmeyi kaçınılmaz bir görev sayarız.

Geçen ay toplatılan kitaplar da şunlar oldu:

Nâzım Hikmet, YAŞAMAK GÜZEL ŞEY BE KARDEŞİM

Nikos Kazancakis, TODA RABA

Mao Çe Tung, YENİ DEMOKRASİ

Gladkov, ÇİMENTO

Lenin, MARKSİZMİN KAYNAĞI

Marcel Villard, SOSYALİST SAVUNMALAR.

(Baştarafı Birinci Sayfada)

BİR DÜNYA ŞAİRİ

sal-gerçekçi bir şairdir; onun toplumsal-gerçekçiliği tartışma götürmez. Sait Faik'in toplumsal-gerçekçiliği evrensel gerçekçiliğiyle içerilir. Onun hikâyeci şairliği insanı şaşırtacak ölçüde yerli, insanı şaşırtacak ölçüde evrenlidir. Ondaki bir balıkçı herhangi bir denizin herhangi bir kıyısına da yaraşır, ama bizim kıyılarımızdan olduğu bellidir. Onda rasladığımız yerel, evrensele varabilen yereldir. Ne tek başına yereli seviyor, ne de yerelden geçmeden evrensele uzanabileceğine inanıyordu. Böylesine uçsuz bucaksız bir gerçekcilik, elbette toplumsal-gerçekcilik saplantılarına aykırı düşecekti. Düştüğü içindir ki, gerçekciliği tekelinde bulundurmak isteyenler Sait Faik'i tutarsız önermelerle yermişlerdir. (Onun bu yanını daha iyi görebilmek için Nâzım Kemal'in 17 Mayıs 1954 günlü Yeni Sabah gazetesindeki yazısını okumak yararlıdır. Bu yazı, Sait Faik üstüne yazılmış en iyi birkaç yazıdan biridir).

Genel görünüşünü çizmeye çalıştığımız bu gerçekcilik, yukarılarda da söylediğimiz gibi, bir şiir çatısıyla dimdik duruyordu. Gerçekcilik'le şiir'i bu kadar ustaca bağdaştıran şair azdır. Sağlam bir gerçekcilik, özel'i genel, yerel'i evrensel, kişisel'i toplumsal içinde yakalayabilen gerçekciliktir. Hele bunu şiirle yapabilmek! Şiirde nesneleri, en belirgin özelliklerinden ayrıntı özelliklere doğru yürüyerek kavramak yerine, onları başka nesnelerden soyulup alınmış özellikler, onlara dıştan ulanmış nitelikler yardımıyla kavramaya kalkarız. Bir başka deyişle, nesneye yönelen bakış ona onda olandan değişik özellikler yükleyip ondaki anlamı bozmadan dışlaştırmak istediği yerde şiir çabası başlar. Bu durumda, «bakır direkler» akşamın kırmızılığı kadar gerçektir, ondan neredeyse daha da gerçektir. Öyleyse, A'yı B'deki bazı özellikler yardımıyla açıklamaya kalkmak, A ile B'nin anlamlarını birbirine karıştırıp ortaya bir gariplik uzatmak, ortaya sözde var bir nesnenin anlamını çıkarmak değil, B'nin yardımıyla A'nın anlamını dışlaştırmak içindir. A'nın mutlaklığı böylece aşılmış, B'ye göre göreceleştirilen A anlatım kazanmış olur. Bütün şiir çabası basit görünen bu çaba üstüne kurulmuştur. Sait Faik gerçekci şiirinde de aynı çaba görülür. Bütün çaba insanı daha belirgin olarak ortaya koyabilmek içindir. «İnsansız hiçbir şeyin güzelliği yok.»

Afşar TİMUÇİN

DÜZELTME

Ömür Candaş'ın geçen sayımızdaki yazısında bir satır düşmesi olmuş, aşağıdaki cümle eksik çıkmıştır. Bir yanlış anlaşılmayı önlemek üzere düzeltir, özür dileriz:

«En kötüsü her yeni karşı çıkış, değişen koşullar önünde haklı olmanın bağnazlığına sığınabilecek.»

YENİ GERÇEK
AYLIK FİKİR, SANAT DERGİSİ
P.K. 938 - İstanbul

Sahibi : ÖMÜR CANDAŞ - Yazı İşleri Müdürü : AYDIN HATİPOĞLU - İdare Yeri : Eski Çiçekçi Sokak No. 39 - Galatasaray, İstanbul - Dizildiği ve Basıldığı Yer : ACAR MATBAASI Abone: Yıllık 10 lira - İlân : Anlaşmaya bağlıdır - Gönderilen yazılar geri verilmez - Havale adresi : Aydın HATİPOĞLU, P. K. 938, İSTANBUL